

Etiska riktlinjer med kommentarer

(Fastställda av Sveriges Tandläkarförbunds årsmöte i december 2000.)

<p>1. Tandläkaren skall i sin yrkesgärning låta sig ledas av människokärlek och ärlighet. Det främsta målet skall vara patientens hälsa och välbefinnande</p>		<p>Detta är en grundläggande riktlinje som baseras på etiska principer och ställningstaganden framför allt, <i>rättviseprincipen</i> och <i>omsorgsprincipen</i>. Riktlinjen förutsätter förmåga till <i>empati</i> och grundas på den <i>humanistiska människosynen</i>. Patientens hälsa och välbefinnande skall styra tandläkarens råd och åtgärder.</p> <p>Innebörden kan illustreras genom att man besvarar frågor som: "Hur skulle jag själv vilja bli behandlad i denna situation, skulle jag själv välja den behandling som jag står i begrepp att föreslå eller finns det ytterligare alternativ?" och "Hur skulle jag behandla en människa som jag älskar; en förälder, en son eller dotter?"</p>
<p>2. Tandläkaren skall bedriva sin verksamhet i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, och ständigt följa utvecklingen inom vården och vidga sina yrkesrelaterade kunskaper.</p>		<p>Den vård tandläkaren ger sina patienter skall grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det betyder att behandlingen baseras på kunskaper från vetenskaplig forskning och klinisk erfarenhet av vetenskapligt utprovade behandlingsmetoder. Beprövad erfarenhet omfattar dessutom metoder som inte prövats med vetenskaplig metodik, men där en betryggande erfarenhet visar att de är motiverade och rimliga.</p> <p>Varken den vetenskapliga kunskapen eller den beprövade erfarenheten är statisk. Forskningen gör kontinuerligt nya rön och erfarenheten ökar. Det betyder att tandläkaren inte får nöja sig med de kunskaper som han/hon har när legitimationen utfärdas. Tandläkaren har en skyldighet att fortlöpande aktualisera sina odontologiska kunskaper. Efterutbildning är ett tydligt uttryck för tandläkarens strävan att värna om patientens hälsa och välbefinnande.</p>
<p>3. Tandläkaren skall respektera patientens integritet och rätt till självbestämmande.</p>		<p>Ur denna riktlinje kan det informerades samtycket härledas. Tandläkaren skall med hjälp av sina insikter och erfarenheter förmedla kunskaper till patienten rörande det aktuella tillståndet, informera om den vård han/hon föreslår och om alternativen så att patienten själv kan ta ställning till vilken behandling han/hon skall ha.</p> <p>Denna riktlinje kan komma i motsatsställning till värnandet om patientens hälsa och välbefinnande betingat av hänsynen till individens självbestämmande. Patientens självbestämmande innebär att tandläkaren inte utför någon behandling mot patientens vilja. Det innebär således <i>icke</i> att patienten får be-</p>

<p>4. Tandläkarens förhållande till sin patient får inte påverkas av för vården ovidkommande förhållanden.</p> <p>5. Tandläkaren skall anlita annan sakkunskap om han/hon för undersökning eller behandling finner sådan erforderlig. Han/hon skall vara patienten eller närstående behjälplig om det föreligger önskemål att rådfråga annan tandläkare. Han/hon skall också meddela denne sina egna iakttagelser.</p>	<p>stämna att en viss behandling skall utföras, om den bedöms vara till skada för patienten.</p> <p>Undantag från självbestämmanderegeln gäller endast i de fall då patienten på grund av sin ungdom eller sjukdom inte kan fatta beslut om sin hälsa.</p> <p>Patientens <i>integritet</i> är däremot okränkbar liksom varje annan människas, vilket närmare utvecklas i riktlinje nr 4.</p> <p>Även terapeuten har en självklar integritet. Om patienten eller patientens ledsagare uppträder kränkande, hotfullt eller utövar våld mot någon i behandlingsteamet kan behandlingen avbrytas omgående eller så snart förhållandena medger. Detta är en av de sällsynta situationer då patienten kan förvägras behandling utan hänvisning till annan tandläkare.</p> <p>Riktlinjen baserar sig på den humanistiska människosynen och har sin motsvarighet i FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna. Med för vården ovidkommande förhållanden avses exempelvis patientens livsåskådning, nationalitet, ras, politiska åsikt, handikapp, fysiska eller psykiska sjukdom eller samhällsställning.</p> <p>Tandläkaren kan ha personliga grunder för att inte åta sig att behandla en patient eller för att avbryta en behandling, som redan har inletts. Det skall i så fall gälla interna förhållanden mellan patienten och tandläkaren. Det får inte ens kunna misstänkas att avbördandet beror på sådana förhållanden som nämns i denna riktlinje.</p> <p>I tandvården betyder detta att varje människa skall erbjudas den vård han eller hon behöver. Vården skall uppfylla tandvårdslagens intentioner.</p> <p>Om en tandläkare börjar behandla en patient och upptäcker att det krävs åtgärder som han/hon saknar erfarenhet av, bör han/hon tala om det för patienten. Han/hon bör också föreslå annan tandläkare som kan ge den vård patienten behöver. Innan patienten informeras bör tandläkaren ta kontakt med sin kollega och förvissa sig om att denne är beredd att genomföra den aktuella behandlingen. Remissförfarandet är ett uttryck för tandläkarens omtanke om patientens hälsa och välbefinnande samt en indikation på att tandläkaren är medveten om sina begränsningar, vilket för patienten är en trygghetsfaktor.</p> <p>För den som mottager en remiss åligger att endast utföra den behandling remissen avser. Detta gäller också för jourtandläkare, som skall ge den akuta vård som kan krävas och - om patienten redan har en ordinarie tandläkare - därefter uppmana patienten att fortsätta behandlingen hos sin denne. Kollegiali-</p>
--	---

<p>6. Tandläkaren skall iakttaga tystnad i fråga om det Han/hon under sin yrkesutövning fått höra eller kunnat iakttaga hos sina patienter.</p> <p>7. Tandläkaren skall utföra endast den undersökning och föreslå den behandling han/hon finner berättigad.</p> <p>8. Tandläkaren skall utan att träda patientens intresse för när respektera sina kollegers och andra vårdgivares arbete.</p>	<p>teten i detta stycke är viktig för att dessa delar av vården skall fungera optimalt och är till för att skydda patienten.</p> <p>Om patienten vägrar att följa tandläkarens råd och anvisningar föreligger <i>sakligt skäl</i> för att avbryta den påbörjade behandlingen. Tandläkaren är ansvarig för behandlingens slutresultat, men kan inte ansvara för de följder som kan uppstå av att patienten inte följer de råd och anvisningar som ges under behandlingen, exempelvis i samband med remittering.</p> <p>Tystnadsplikten nämndes redan i den <i>hippokratiska eden</i> från tiden 400 f.Kr. där det sägs: "Vad jag under min yrkesutövning än hör och ser bland människor av den beskaffenheten att det måhända icke bör spridas, skall jag förtiga och betrakta som osagt". Tystnadsplikten har sedermera lagfästs och riktlinjen tas med här för att betona att ett brott mot lagen i detta stycke även är ett brott mot en etisk grundregel, vilken existerar för att värna om patientens integritet och således har full giltighet även i vår tid.</p> <p>Tandläkarens heder i förhållandet till sin patient och som har direkt inverkan på förtroendet för den enskilde tandläkaren liksom för förtroendet för kåren som yrkesgrupp.</p> <p>Förtroendet är av fundamental betydelse för att tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen. Så har vi var och en ett ansvar för helheten - för vår möjlighet att gemensamt bidra till befolkningens hälsa och välbefinnande.</p> <p>Tandläkaren skall utgå ifrån att kolleger och annan vårdpersonal i sin yrkesutövning arbetar i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och att de följer med i utvecklingen inom tandvården. Vid tveksamhet bör man informera sig om den utförda behandlingen.</p> <p>Om allvarliga brister konstateras, som tyder på att arbetet inte har utförts enligt vetenskap och beprövad erfarenhet, bör tandläkaren se till att förhållandet uppmärksammas hos relevant myndighet eller instans.</p> <p>Tandläkaren bör i första hand <i>genom sitt eget handlande</i> bidra till att stärka allmänhetens förtroende för yrkesutövningen och dess aktning för kåren samt därutöver stödja och hjälpa kolleger och andra vårdgivare och undvika uttalande eller handling, som menligt kan inverka på deras yrkesutövning, verksamhet eller person.</p>
--	--